

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА ТЕСЛИЋ
Административна служба
Одјељење за привреду и
друштвене дјелатности

ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ

ПРИПРЕМА:
Одјељење за привреду и
друштвене дјелатности

ПРЕДЛАГАЧ:
Начелник општине
Саво Касаповић

Теслић, јуни 2009. године

I УВОД

Омладинска политика је стратешки документ за младе на чије доношење општине обавезује Закон о омладинском организовању. Ријеч је о пакету мјера које у домену својих надлежности, кроз одређени временски период намјерава да предузме локална заједница у циљу побољшања статуса и положаја младих и рјешавања њихових проблема. Њим се дефинишу основни циљеви, одређују правци развоја и утврђују задаци у омладинском сектору који се односе на васпитање младих, његовање моралних, естетских, културних и спортских вриједности, развијање физичких и духовних вриједности личности, свијест о хуманистичким вриједностима, лична и друштвена одговорност, социјална и здравствена заштита, запошљавање, екологија и други проблеми са којима се суочава генерација младих на подручју једне општине.

Првенствени циљ овог документа је да идентификује основне потребе и проблеме младих и њихово друштвено дјеловање у локалној заједници, установи стварно стање и објективне могућности средине, те предложи низ мјера којима би се иницирали процеси побољшања положаја омладине општине Теслић. Усвајањем овог документа од стране СО Теслић он постаје обавезујући. Овим документом утврђени су програми мјера и пројекти са циљем рјешавање проблема у сљедећим областима:

- Запошљавање младих
- Образовање
- Учешће у одлучивању
- Социјална и здравствена заштита младих
- Култура
- Спорт и слободно вријеме

У другом поглављу дати су резултати тренутне анализе стања урађене на основу анкете као полазне основе за писање овог документа.

Поглавље број три даје правце дјеловања, приоритете и мјере за области: запошљавање, образовање, учешће у одлучивању, социјална и здравствена заштита младих, култура, спорт и могућност коришћења слободног времена.

У поглављу број четири дати су могући механизми за реализацију омладинске политике кроз различите субјекте као што су: референт за младе, управљачки комитет за младе, комисија за питања младих и савјет младих општине Теслић.

Пето поглавље обрађује опште правце и циљеве дјеловања по појединим областима преко стратешких циљева.

У шестом поглављу дат је табеларни приказ плана дјеловања за период 2009-2012. године.

У седмом поглављу дат је финансијски план по свим областима за наведени период из поглавља шест.

Закључак даје потврду о потреби доношења и усвајања овог стратешког документа, као првог корака за побољшање статуса младих општине Теслић.

II АНАЛИЗА СТАЊА

Прије него што је прекинула рад, комисија за израду омладинске политике успјела је ипак да реализује бар један од пет приоритетних задатака садржаних у инструкцији Министарства за породицу, омладину и спорт. Наиме, још на самом старту утврђена је методологија истраживања друштвеног положаја и потреба младих у општини Теслић, те у складу с тим, дефинисани садржај и форма упитника помоћу којег је требало доћи до података релевантних за креирање квалитетне омладинске политике на нивоу општине.

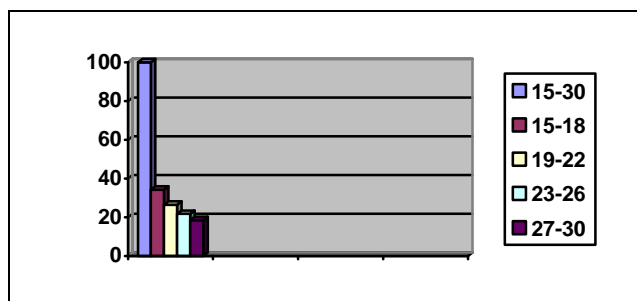
Планом истраживања ставова и мишљења омладинске популације општине Теслић о њиховом друштвеном статусу, социјалним, културним, образовним и другим потребама предвиђено је анкетање које ће се провести на узорку од 500 испитаника узраста између 15 и 30 година, при чему треба обезбиједити избалансирану заступљеност свих категорија које чине укупну структуру младих. Другим ријечима, потребно је да поред адекватне националне заступљености, узорак испитаника има пропорционалан број ученика завршног разреда основне школе, средњошколаца, студената, младих радника, пољопривредника, незапослених, градске и сеоске омладине, домицилног и досељеног становништва, мушке и женске популације.

Анкета је проведена током прва четири мјесеца прошле године и њом су била обухваћена 432 испитаника, што чини 86 процената предвиђеног узорка и с обзиром на број младих у општини Теслић, може се сматрати потпуно репрезентативним узорком. Осим задовољавајућег броја испитаника, репрезентативност анкете обезбијеђена је и кроз њихову старосну структуру, што се види из сљедећег табеларног и графичког прегледа:

Табела 1.

СТАРОСНА ДОБ	БРОЈ И ПРОЦЕНАТ АНКЕТИРАНИХ
15-18 година	148 (34,26 %)
19-22 године	110 (26,46 %)
23-26 година	94 (21,76 %)
27-30 година	80 (18,52 %)
УКУПНО	432 (100 %)

Графикон 1.

Када је у питању образовни профил испитаника, највећи број њих (91,6 %) био је са средњом школом, а затим са вишом и високом стручном спремом, док оних без школе, као ни са академским научним звањем (магистар и доктор наука) није било.

Табела 2.

СТЕПЕН ЗАВРШЕНЕ ШКОЛЕ	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ
Без школе	0	0,00 %
Непотпуна основна школа	4	0,94 %
Основна школа	7	1,62 %
Средња школа	396*	91,66 %
Виша школа	17	3,94 %
Висока школа - факултет	8	1,88 %
Магистериј	0	0,00 %
Докторат	0	0,00 %
УКУПНО	432	100,00 %

*Непоуздани подаци

Подаци наведени у табели 2. доста су непоуздани, јер, како се види, у укупном броју анкетираних доминирају они са средњом школом (91,66 процената), док је учешће испитаника са вишим и нижим степеном образовања готово симболично. То ствара утисак погрешно изабраног узорка испитаника, што међутим не одговара истини, већ је ријеч о нестручности анкетара и чињеници да је већина средњошколаца међу којима је вршена анкета изјаснила се тако као да већ има завршену средњу школу, тако да се међу оних 396 испитаника који су се изјаснили као омладинци са завршеном средњом стручном спремом, има велики број ученика средње школе. Отуда су далеко поузданији подаци о социјално-професионалном статусу испитаника, који су презентовани у табели на следећој страни:

Табела 3.

СОЦИЈАЛНО-ПРОФЕСИОНАЛНИ СТАТУС ИСПИТАНИКА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ
Ученик	148	34,26 %
Студент	20	4,62 %
Стално запослен	24	5,56 %
Ради повремено	81	18,76 %
Ради „на црно“	67	15,51 %
Незапослен	90	20,81 %
Неспособан за рад	2	0,48 %
УКУПНО	432	100,00 %

Табела показује да је међу младима Теслића веома присутан проблем незапослености. Не рачунајући ученике и студенте на које се не односи овај атрибут, пада у очи да је у нашој општини стално запослена тек свака четврта млада особа. С друге стране, број оних који су незапослени, радника „на црно“ и оних који повремено налазе запослење показује да се стопа незапослености у Теслићу, бар кад су у питању млади људи, пење и до 45 процената, јер од 432 испитаника, њих 197 нема стално запослење.

Стање је још поразније ако се посматра само радно способна омладина, односно ако се укупна маса испитаника умањи за број ученика и студената, јер се онда стиже до податка да од 264 радно способних омладинаца, стално запослење има тек њих 24, што је мање од десет процената укупног броја ове категорије младих.

Већина незапослених налази се на евиденцији завода за запошљавање. У укупном броју радно способних омладинаца, њих је више од двије петине (43,28 одсто), а карактеристичан је податак да је међу младима који раде готово занемарљиво мали број оних који имају властити „бизнис“. Како се види из података садржаних у табели 4. њихово учешће у укупној популацији младих не мјери се процентима већ промилима. Додуше, ако се обављање пољопривредне дјелатности сматра властитим бизнисом, онда је број „бизнисмена“ међу омладином нешто већи. На такав закључак наводи податак да су током прикупљања података анкетари пронашли чак 21 особу млађу од 30 година која се бави искључиво пољопривредом и која је не само поријеклом већ и професионално везана за село. То наговјештава не само да је аграр једна од области у којој треба тражити простор и отворати пријеко потребна радна мјеста, већ и шанса да се задржавањем младих људи на селу, поправи изразито лоша демографска слика руралних подручја наше општине.

Табела 4.

РАДНИ АНГАЖМАН ИСПИТАНИКА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ
Запослен у властитој фирми	1	0,23 %
Самостални пољопривредник	21	4,86 %
Запослен код приватног послодавца	48	11,10 %
Запослен у државном предузећу или установи	2	0,46 %
Запослен у органима локалне власти	1	0,23 %
Пријављен заводу за запошљавање	187	43,28 %
Корисник социјалне помоћи	4	0,92 %
УКУПНО	264	100,00 %

Од укупног броја лица обухваћених овим анкетним истраживањем, њих 62 одсто чинили су домицилно становништво, 18% било је повратника, пет процената расељених и троструко више избјеглих лица. Таква процентуална заступљеност у великој мјери одражава и стварне односе и стање на терену, тако да се са овог аспекта одабрани узорак испитаника може сматрати репрезентативним, а подаци релевантним.

Анализа брачног стања испитаника показује да је огромна већина њих (чак 99 процената) била нежењена или неудата, односно да је тек сваки стоти испитаник био у брачној заједници. Овако мали број брачних заједница показује да се млади у Теслићу све теже и све касније одлучују за склапање брака и да је, као и свуда у Републици Српској и Босни и Херцеговини, брак као институција у озбиљној кризи, што за посљедицу има врло ниску стопу наталитета и негативан прираст становништва.

Један од разлога због којих се млади нерадо одлучују за брак, свакако је и неријешено стамбено питање. Овим истраживањем потврђено је да велика већина њих живи код родитеља. Наиме, кад се од укупног броја испитаника одузму студенти који привремено живе изван Теслића, практично сви остали живе под родитељским кровом, што је, с обзиром на традицију и материјални положај већине породица, уобичајена појава у нашем социјалном окружењу.

Породично стање знатног броја испитаника карактерише запосленост барем једног родитеља, али је међу њима ипак више од половине (51,85 %) оних код којих је незапослено обоје родитеља. Овај поражавајући податак и незавидан материјални положај великог броја младих, ствара озбиљне друштвене проблеме и социјалне девијације које се манифестују у разним облицима; почев од немогућности школовања, па све до најтежих облика криминалитета. За утјеху, треба рећи да је реалност ипак нешто боља од оне коју показују подаци до којих се дошло током истраживања, а који су презентовани у сљедећој табели. Наиме, због мањкавости анкетног упитника у овом дијелу изостали су подаци о младима чији су родитељи пензионери, ратни војни инвалиди или погинули борци у недавном грађанском рату. Са овом категоријом колико-толико материјално опскрбљених лица, број оних чије породице су практично без било каквих сталних новчаних примања, свакако је нешто мањи.

Табела 5.

ЗАПОСЛЕНОСТ РОДИТЕЉА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ
Запослена оба родитеља	38	8,80 %
Запослен само отац	92	21,30 %
Запослена само мајка	78	18,05 %
Оба родитеља незапослена	224	51,85 %
УКУПНО	432	100,00 %

Из анализе вредносних ставова омладинске популације општине Теслић до којих се дошло кроз ово истраживање, јасно се види утицај постратног стања и лоша социјална ситуација, како у локалној средини, тако и окружењу у којем егзистирају млади. Чини се да је код њих веома изражен страх од материјалне биједи, јер огромна већина младих (чак 82 %) карактерише новац као приоритетну вриједност. Парадоксално је, међутим, да велики број младих истичу вјеру и духовност као веома битну вриједност, а да истовремено скромност и пожртвовање као врлину доживљава тек сваки двадесети испитаник, што је у колизији једно са другим. Додуше, када се вредносни судови анализирају по старосним групама, констатација је нешто другачија.

Наиме, међу малољетницима, то јест у старосној групи до 18 година, фаворизоване вриједности су забава, разонода и удобан живот, док моралне врлине и политичка ангажованост немају велики број присталица међу младима у овој старосној доби. У групи коју чине омладинци од 27 до 30 година, високо се вреднују политички ангажман и сналажљивост, док знање и професионална стручност имају знатно мању вриједност.

Кроз ову анкету млади су имали прилику и да искажу свој однос према будућности. Уколико су при томе били искрени и бар мало видовити, чини се да та будућност неће бити ни мало ружичаста. Јер, чак три четвртине (76 процената) младих Теслићана друштвену будућност види много гором од садашњости, док је по питању личне будућности испољено нешто више оптимизма, јер број оних који у годинама које долазе очекују бољи живот од онога који им пружа садашњост, ипак је нешто већи.

Стамбена зависност од родитеља, сиромаштво и незапосленост оно је што млади истичу као највеће животне проблеме, док као мање значајне проблеме наводе недовољно учешће у јавном животу и политичком одлучивању, неинформисаност и неадекватно коришћење слободног времена.

Карактеристично је и то да наша омладина има веома конзервативан став по питању заједничког живота са атипичним друштвеним групама и појединцима који би се евентуално нашли у њиховој близини. Веома су ријетки или скоро да не постоје они који у својој близини прихватају наркомане, алкохоличаре или хомосексуалце, а још је мањи број оних који би хтјели да са њима остваре пријатељске контакте и родбинске везе или да дијеле животни простор. Другим ријечима, 84 одсто младих Теслићана не жели било какав контакт са наркоманима или алкохоличарима, док за већину испитаника (89 %) дружење и живот са инвалидним особама не представља никакав проблем.

Што се тиче присуства младих у политици и њиховог односа према друштву, истраживање показује да је веома лош статус омладине у заједници посљедица, између осталог; незаинтересованости и немоћи да се мијења политичка клима и друштвени положај младих. Отуда би већина испитаника (84%), како мушкараца, тако и жена, уколико би им се пружила прилика одмах напустила ову средину. Насупрот томе, међу младима је веома мало (само четири одсто) оних који никада и ни под којим условима не би жељели да напусте своју земљу. Та „патриотска“ осјећања присутна су донекле само међу омладином узраста до 18 година, при чему је вриједно истаћи да су карактеристична више за мушке него женске чланове ове старосне групе, док би у популацији од 27 до 30 година, невезано за полну припадност, скоро сви испитаници заувјек отишли из Босне и Херцеговине.

Као један од разлога због којих би напустили ове просторе, млади истичу и недовољно поштовање људских права. Додуше, по њиховом суду, стање у овој области још увијек није крајње алармантно, јер иако 69 одсто испитаника сматра да се њихова права тек половично поштују, број оних који наводе да се та права не поштују ни мало износи тек седам процената. Између ова два вредносна суда налази се она петина испитаника која сматра да се овдје у довољној мјери поштују људска права.

„Мјерење“ религиозности младих показало је да је међу њима највише (65 %) оних који само понекад „вјерују“. С друге стране, број заклетих атеиста веома је мали (само четири посто), док се 29 одсто испитаника исказују као истински вјерници. Највећи број декларисаних вјерника је међу младима узраста од 18 до 23 године (84 одсто), док већина оних који припадају популацији од 27 до 30 година изјављује да само понекад „вјерује“.

Око половине испитаника наш образовни систем оцијенила је као врло добар. Једна петина њих сматра да је образовни систем добар, а одличну оцјену дало му је тек три посто анкетираних омладинаца. Симптоматично је да се већина оних који сматрају да је наш образовни систем одличан или веома добар налази у старосној групи од 27 до 30 година, док га као лош углавном оцјењују они који се већином још увијек налазе у школској клупи, дакле омладинци узраста од 15 до 22 године. У овој старосној групи налази се већина од оних 25 одсто испитаника који сматрају да су млади мало или никако укључени у реформу образовног система. Идентичан је и проценат оних који оцјењују незадовољавајућим однос наставника према ученицима или професора према студентима, за разлику од оних 50 одсто задовољних тим односом и једне десетине оних који га оцјењују одличним.

Незадовољство младих начином на који локална власт третира и односи се према њиховим проблемима, илуструје податак да 42 одсто анкетираних сматра да су њихове иницијативе мало, а 27 одсто да нису ни мало подржане од стране власти, док 61 проценат испитаника оцјењује да млади људи немају могућности да учествују у вршењу власти, што је за готово два и по пута више од оних који сматрају да се младима ипак пружа довољно могућности да учествују у власти. Те могућности се према мишљењу учесника у анкети недовољно користе, јер на питање „да ли млади људи у општини Теслић довољно партиципирају у власти?“, чак четири петине испитаника дало је негативан одговор. Приближно идентичан проценат негативних одговора био је и на питању „да ли се млади Теслићани баве политиком у довољној мјери?“.

Анкета је потврдила да су млади у нашој општини изузетно пасивни и незаинтересовани за ангажовање у невладином сектору, а да своје слободно вријеме користе на врло различите начине. Тако младе особе узраста од 15-18 година већи дио свог слободног времена проводе испред телевизора, док на учење троше у просјеку два часа дневно, а омладинци старосне доби од 22 до 26 година слободно вријеме углавном проводе у кафићима и дружењу с пријатељима. Најстарија омладинска популација (27 до 30 година) слободно вријеме проводи за компјутером или испред телевизора.

Судећи према подацима прикупљеним кроз ово истраживање, не тако ријетке тврдње да међу младима Теслића царује дрога, очигледно не стоје. Да ли због неискрености учесника у анкети или отуда што у узорку на коме је вршено истраживање није било оних који користе опојне супстанце, тек анкета је показала да међу младима Теслића наркоманија као проблем не постоји. Очито је да за сагледавање степена овисности и борбу против наркоманије треба користити друге методе истраживања и црпити податке из других извора, као што су, рецимо, здравствене и друге организације. Примјера ради, у евиденцији Дома здравља у Теслићу регистровано је петоро овисника који константно користе наркотичка средства. Број оних који повремено конзумирају опијате или такозване лаке дроге (марихуана и сл.) засигурно је много већи, што потврђују и подаци да се у неколико центара за одвикавање од опојних дрога на подручју Бањалуке, рехабилитује значајан број младих из општине Теслић.

Ако су можда и неискрени у признању да повремено или редовно користе наркотичка средства, млади Теслића се не либе да признају како у значајном проценту конзумирају алкохол и цигарете. Већ у старосној групи до 18 година, 14 процената мушке популације изјавило је да је пробало или да повремено користи алкохол, док међу женским дијелом омладине у овој старосној групи, бар према изјавама учесника анкете, нема оних склоних поменутиим пороцима. За разлику од ове групације младих, међу онима узраста од 27 до 30 година и цигарета и чашица су много омиљеније. Близу половине њих (46%) изјавило је да веома често користе алкохол, а цигарете чак 60 процената.

Када је у питању здравствена просвећеност и сексуални живот младих, већина испитаника млађих од 18 година изјавила је да није имала сексуалне односе и да, према томе, и не користе контрацепцијска средства. Они из старијих група, према властитом признању, у много већем проценту упражњавају сексуалне односе и користе средства контрацепције, међу којима најчешће презерватив.

III ПРАВЦИ ДЈЕЛОВАЊА, ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ У ОДРЕЂЕНИМ ОБЛАСТИМА

Стање у области омладинског сектора на подручју општине Теслић, у значајној мјери сугерише правце дјеловања локалне заједнице на његовом превазилажењу. Јасно је да без промјене односа и јачања свијести о потреби интензивнијег укључивања младих у друштвене токове и процесе одлучивања, али и њиховог много организованијег и конструктивнијег наступа према друштвеној заједници, нема отклањања узрока ни превазилажења негативних посљедица затеченог стања. Отуда је нужно да се што хитније донесе развојна стратегија по овом питању, али не било каква, већ стратегија са реалним циљевима, конкретним задацима и ефикасним механизмима за њихову реализацију.

То је законска обавеза којој подлијежу не само надлежни органи власти, већ и омладинске организације које дјелују на локалном нивоу. Оне не смију и даље да остану затворене интересне групе посредством којих се реализују циљеви малобројних скупина младих људи, већ да кроз међусарадњу и координацију прерасту у организовану снагу способну да истински и искрено заступа интересе омладинске популације и ефикасно рјешава проблеме са којима се она суочава. Важно је да се за реализацију циљева омладинске политике утврде конкретни програми и прецизни рокови њиховог извршења, али је још важније да ти планови и програми имају своју материјалну потпору, односно да буду подржани адекватним средствима у општинском буџету. Отуда програм мјера и активности у области омладинске политике, поред жељених циљева, конкретних задатака, прецизних рокова и одговорних носилаца, мора да садржи и реалан финансијски оквир, у коме ће, логично је, најзначајнију ставку чинити буџетска средства.

III-1 ЗАПОШЉАВАЊЕ

Проблем који највише тишти младе и који је као такав и најтеже рјешив, свакако је незапосленост. О његовој величини најбоље говоре званични статистички подаци Завода за запошљавање, којима, чини се, и није потребан било какав коментар.

Наиме, на крају 2008. године, на евиденцији незапослених лица општине Теслић било је преко три и по хиљаде људи, од чега нешто више од двије хиљаде мушкараца и хиљаду и по жена. Најбројнију групацију у тој маси чинила је неквалификована радна снага (1.373 лица), док је број квалификованих радника (трећи степен образовања) био тек незнатно мањи (1.328 лица). Двоструко мања од ових бројки (661 лице) била је групација незапослених са четвртим степеном образовања (средња стручна спрема). То је, међутим, петоструко више од оних 137 НК и НСС радника, а карактеристично је да су међу незапосленим лицима са вишим степеном образовања, они са завршеним факултетом (37 лица) бројнији од ВШС (19 лица) и ВКВ (30 незапослених) радника. Сувишно је напомињати да теслићка омладина чини доминантну скупину у овим посљедњим групацијама.

Табела преузета из извјештаја добојске филијале Завода за запошљавање, најбоље то илуструје:

ЕВИДЕНЦИЈА НЕЗАПОСЛЕНИХ МЛАДИХ ЛИЦА ПРЕМА СТАРОСНОМ УЗРАСТУ
(децембар 2008. године)

ГОДИНЕ	НК	ПК - НСС	КВ	ССС	ВКВ	ВШС	ВСС	Мушкарци	Жене	Свега
15-18	13	0	67	5	0	0	0	46	39	85
19-22	37	0	179	77	0	1	0	123	171	294
23-26	51	4	127	67	0	4	17	110	160	270
27-30	90	4	149	68	1	2	6	153	167	320
Млади укупно	191	8	522	217	1	7	23	432	537	969
Остали	1.182	129	806	444	29	12	14	1.655	961	2.616
СВЕГА	1.373	137	1.328	661	30	19	37	2.087	1.498	3.585

Статистика Завода за запошљавање показује да је посредством ове институције у Теслићу током прошле године запослено свега 545 лица, што значи да би према тој и таквој динамици запошљавања, чак када ни не би било природног прираштаја и доласка нових генерација оних који траже посао, требало да прође пуних седам година прије него би сва тренутно незапослена лица успјела доћи до каквог-таквог радног мјеста. На жалост, и при таквом расплету млади би морали да чекају нешто дуже, јер од укупног броја лица запослених током прошле године, њих 42 одсто било је млађе од 30 година. Међу тим срећницима највише је било квалификованих (126 лица) и радника са средњом стручном спремом (46 лица), а извјештај показује да процентуално до радног мјеста најбрже и најлакше долазе ипак лица са факултетском дипломом. У прошлој години евидентирано је 31 такво лице. Половина од укупног броја запослених лица узраста до 30 година, добила је статус радника на неодређено вријеме. Нешто мало мање (107 лица) запослило се на одређено вријеме. С друге стране, у оквиру кампање коју заједнички воде Завод за запошљавање и Влада Републике Српске, једанаест младих људи у Теслићу примљено је лани у радни однос у својству приправника, а петоро њих морало се задовољити волонтерским статусом.

III-2 ОБРАЗОВАЊЕ

Мада је у највећој мјери последица недовољног привредног развоја и економског колапса са којим се суочавају сва друштва у транзицији, висока стопа незапослености у општини Теслић, у којој млади представљају доминантну категорију, у значајном обиму је и плод лошег образовног система. Додуше, у анкети о којој је већ било ријечи, образовни систем добио је пролазну оцјену од већег броја испитаника, али оно што није било обухваћено овим истраживањем, то је накардна политика уписа ученика и студената, односно неусклађеност образовних профила средњих, виших и високих школа са потребама тржишта рада. Примјера ради, у Средњој мјешовитој школи „Јован Дучић“ и у овој школској години највише ученика уписано је у економску и трговачку струку, иако су на евиденцији незапослених лица бироа за запошљавање, економски техничари и трговци двије најзаступљеније групације. Идентичан случај је и са дрвопрерађивачком струком у Средњој школи „Никола Тесла“, гдје се из године у годину уписује нове генерације столара и дрвних техничара, иако је вријеме у коме је Теслић словио за центар дрвне индустрије давно, и чини се неповратно, прошло.

Досадашња искуства са уписом ученика у обје овдашње школе потврђују да оне политику уписа много више прилагођавају кадровској структури наставног особља него потребама тржишта. При томе им на руку иде и чињеница да локална заједница и њени органи власти остварују врло мали утицај на политику уписа. Њихова улога своди се на формалну сагласност и прихватање већ усаглашених планова између школе и надлежног министарства, док су ђаци, баш као и њихови родитељи, потпуно искључени из процеса одлучивања. Ипак, и да је обрнуто, односно чак и да је младима дата могућност да воде одлучујућу ријеч у креирању политике уписа ученика у средње школе, резултат би био исти. Јер, досадашња искуства несумњиво потврђују да при упису у средње школе ученици најчешће бирају она занимања за која послодавци испољавају најмање интересовање.

Идентична или врло слична ситуација је и са уписом на више школе и факултете. Свршени средњошколци најчешће се одлучују за студиј на коме им се нуди краћи и лакши пут до дипломе, а што им она није готово никаква гаранција за радно мјесто, то је, чини се, небитно. Таква хиперпродукција „стручњака“ посебно је карактеристична за приватне факултете у којима је, стиче се дојам, профит далеко важнији од знања.

Наравно, није политика уписа једина слабост образовног система код нас. Истраживање је показало да се због неадекватног простора и застарјеле опреме, процес осавремењавања наставног процеса у већини наших школа налази још увијек у повоју. Финансирање превоза ученика потпуно је неријешено, чак и међу ученицима основних школа који по закону имају право на бесплатно школовање. У односима наставника и ученика још увијек није остварена потпуна комуникација, а за дјецу са посебним потребама пут до школске клупе још увијек је бременил препрекама. Насиље у школама поприма све масовније и суровије облике. Реформа образовања има више козметички него суштински карактер, а међу њеним актерима, садашњи и будући ученици су посљедња карика у ланцу одлучивања.

Ш-3 УЧЕШЋЕ У ОДЛУЧИВАЊУ

Податак да међу 31 одборником који чине садашњи сазив локалног парламента нема ни једног млађег од 30 година, односно да су двојица најмлађих још прије три године престали да буду омладинци, најбоље показује какво је и колико учешће младих у политичком животу општине Теслић. Недавни избори за њих су остали неискоришћена прилика да се активније укључе у структуру и органе власти на локалном нивоу, гдје још увијек имају маргиналну улогу. Наиме, да су били организованији, да су, умјесто да буду логистичка подршка и гласачко тијело страначким фаворитима, истакли властите кандидате, да су мање апстинирали на дан избора а са више оптимизма гледали у будућност, сигурно је да су изборну утакмицу могли ријешити у своју корист. Можда им не би пошло за руком да од општинске скупштине направе „омладински форум“, али би засигурно успјели да овај представнички дом претворе у мјесто гдје би се њихов глас чуо много чешће и много снажније. Овако, остаје им да и даље сањају снове и гаје илузије како их тамо негдје чека обећана земља у коју би, показали су то резултати анкетног истраживања, њих 84 одсто кренуло овог тренутка, само кад би им се пружила прилика.

Међутим ригорозни визни режим створио је од ове земље својеврсни гето из кога, по свему судећи, још дуго неће бити излаза, па ће, хтјели то или не, многи млади Теслићани који са чежњом гледају у Европу, остати трајно приковани за ове просторе.

Да ли ће и када ти простори почети да буде наду и бити у могућности да млађим нараштајима понуде бар мало љепши живот и свјетлију перспективу од тренутне, питање је на које се, за сада, не назире одговор. У потрагу за њим нужно је укључити све релевантне факторе, међу којима посебну улогу требају добити омладинске структуре ове општине. Пут којим ће кренути не мора увијек да води кроз институције власти. Јер, у економски и демократски најразвијенијим земљама свијета, о којима као мјесту идеалном за живот сања већина овдашње младежи, млади такође на партиципирају у претјерано великој мјери у власти. Међутим, они то компензирају кроз ангажовање у такозваном цивилном или невладином сектору који се према официјелној власти не поставља увијек и само у улози контролора и опонента, већ много чешће и више као коректив и партнер у рјешавању многих животних проблема грађана у тим земљама.

У тој и таквој пракси млади Теслића требали би тражити модус и образац свога друштвеног дјеловања. Поред тога што пружа могућност за реализацију бројних пројеката, невладин сектор је и својеврсни полигон за стицање знања и искуства армије активиста и волонтера укључених у њихово провођење, али и политичка школа за будуће учеснике у процесу доношења одлука и актере законодавне и извршне власти на општинском нивоу.

III-4 СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА МЛАДИХ

Социјална политика према младима област је у којој надлежне ентитетске и државне институције још увијек нису пронашле ефикасно средство дјеловања, из чега произилази обавеза органа власти у општинама да овом проблему обезбиједи важно мјесто у укупној омладинској политици локалне заједнице. Чини се, међутим, да свијест о томе у Теслићу још увијек није довољно сазрела, па се безбједно социјално окружење и очување здравља младих, третира више као породична, него друштвена брига. На жалост, усљед бурних друштвено-економских промјена које потресају ове просторе, породица као институција налази се у озбиљној кризи. Њена традиционална структура одавно је нарушена. Због високе стопе незапослености (али и презапослености у одређеним случајевима) родитељи су све мање у могућности да воде бригу о дјечи, па су она неријетко препуштена сама себи или неформалним друштвеним групама вршњака или старијих лица, у којима се често присутни ризични облици понашања. Захваљујући томе, граница када млади почињу да конзумирају алкохол или цигарете све више пада, док су с друге стране, наркоманија, криминал и проституција у евидентном порасту. Додуше, званична статистика можда то не показује, јер у већини случајева, до спознаје о овим појавама родитељи, надлежне институције и органи задужени за њихово сузбијање, долазе са закашњењем.

Агресивност, насиље и други облици девијантног понашања младих, знатној мјери ремете одвијање васпитно-образовног процеса у школама. Из истог разлога, одлазак на спортске приредбе скопчан је са великом дозом ризика, а присуство дјеце и малољетних особа без пратње одраслих у касним сатима на улицама града, слика је, која, чини се, више никоме не боде очи.

Неправилна исхрана коју карактерише мода конзумирања „брзе хране“ у условима помањкања физичке активности доводи до гојазности, а прерано ступање у полне односе физички и психички незрелих особа, угрожава њихово репродуктивно здравље. У том смислу, младима треба пружити све потребне информације и указивати им на опасности које носе са собом ризични облици понашања. Непознавање, несхваћање или игнорисање тих ризика доводи до низа негативних посљедица међу којима се посебно штетне нежељене трудноће и ширење полно преносивих болести. Сходно томе, потребно је предузимати едукативне и практичне кораке за подизање свијести, информисаности и заинтересованости младих за заштиту и очување здравља. Међутим, мора да буде стална брига читаве друштвене заједнице, а не повремене кампање и изоловане активности појединих невладиних организација.

III-5 КУЛТУРА

Као област духовног и материјалног стваралаштва, култура игра значајну улогу у очувању традиције и вриједности сваког друштва, а посебно у развоју младе личности, односно њеном васпитању и образовању. Културна дешавања за која се иначе може рећи да су у Теслићу одувijek била у запећку укупних друштвених збивања, током недавног рата била су готово потпуно исчезла. Покушаји њиховог оживљавања у послератним годинама, упркос позамашним средствима која је локална власт уложила у ову област, ни по обиму, а нарочито садржају, нису уродили плодом. Паланачки дух, јефтине импровизације и обилата понуда културно безвриједних садржаја, довела је до апатије и незадовољства младих културно-друштвеним животом у граду. Најбоља потврда тога је податак да је у анкетном истраживању које је претходило изради овог документа, симболично мали број испитаника изјавио да своје слободно вријеме користи на културне садржаје.

Иначе, осим што им се мало тога вриједног нуди у области културе, младима у Теслићу на располагању је и врло мали број мјеста на којима могу задовољити своје културне потребе. Осим књижног фонда Народне библиотеке „Данило Киш“ која у овом граду дјелује више од стотину година, ту је још само недавно реконструисана зграда градског биоскопа, која се, на жалост, недовољно користи.

Слично стање је и са бројним друштвеним и домовима културе који су својевремено саграђени у већин и наших села, а који сада, напуштени и руинирани, већ годинама зврје празни. Замишљене и пројектоване као мјеста окупљања и културно-забавног живота младих, ове објекте недавни рат спријечио је да бар донекле користе наведеној намјени. Ратна разарања, миграције становништва и општа апатија, потисли су културни аматеризам из школа и руралних средина. На жалост, међу градском омладином није било довољно ентузијазма и креативне воље да заживи такав облик друштвеног дјеловања. Посљедица свега је чињеница да се Теслић све више претвара у културну провинцију, а његова младост у декор и инвентар угоститељских објеката.

III-6 СПОРТ И СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ

Дуга традиција праћена завидним такмичарским резултатима, обезбиједила је стрелаштву у Теслићу позицију спортске дисциплине број један, а овај град учинила престоницом стрелачког спорта у Републици Српској. Захваљујући велемајстору Боркију Предојевићу, Теслић је већ поодавно доспио на истакнуто мјесто шаховске карте свијета, а име нашег бацача кугле Милана Јотановића већ поодавно је познато у Америци.

Остали спортски клубови и појединци у Теслићу нису ни изблиза овако успјешни и углавном таворе у нижеразредном рангу или су чак и испод те границе. У новије вријеме изузетак су донекле фудбалери „Пролетера“ који су коначно престали да се такмиче са сеоским фудбалским екипама и у посљедњих годину-двије слове за један од бољих тимова у Првој фудбалској лиги Републике Српске.

Иако су врхунски резултати нешто што привлачи и радује љубитеље спорта и чему свакако треба тежити у свакој његовој грани и дисциплини, то међутим не смије да буде основни циљ и преокупација оних који креирају спортски живот општине Теслић. Са становишта онога чиме се бави ова стратегија, односно значаја спорта за правилан развој и здраво одрастање младих нараштаја, квантитету увијек треба дати примат у односу на квалитет, а масовност претпоставити елитизму.

Примјера ради, питајмо се да ли и колико вриједи спортска титула освојена тамо гдје екипу коју чини неколицина такмичара прати армија агресивних и мржњом наоружаних навијача, гдје се не бирају средства како би се дошло до побједи, гдје се дерби мечеви не памте по блиставим потезима и витешком надметању, већ врло често по сукобу хулигана и полиције. У античко доба због олимпијада и спортских натјецања прекидани су ратови, а данас се неријетко прекидају спортске манифестације због сукоба навијачких скупина, који, с обзиром на испољену агресивност и употријебљена средства понекад имају карактер правих малих ратова.

На спортском плану Теслић је, између осталог, познат и по традиционалним уличним атлетским тркама поводом дана општине. До сада је ову манифестацију увијек пратила добра организација, али никада и питање зашто се на старту трке сваке године појављују десетине и стотине теслићких малишана (дјеце предшколског узраста и ученика основне школе), али још ни један омладинац. Како то да је међу учесницима ових трка до сада продефиловало пуно средњошколаца из Добоја, Прњавора, Бањалуке, Приједора, Тузле, Зенице, Власенице, Србије... а да се за сво то вријеме не појави ни један Теслићанин тога узраста спреман да обује спринтерице? Треба ли се онда чудити што је у официјелном дијелу такмичења понекад проблем обезбиједити да се на старту неке од трка појави бар онај број учесника који омогућава да по њеном завршетку буду подијељене све медаље?

Завршетком изградње репрезентативне спортске дворане, Теслић је коначно добио и карику која је највише недостајала у ланцу објеката који чине спортску инфраструктуру ове општине. Три фудбалска игралишта од којих оно градско има и солидну атлетску стазу, пружају добру основу да поред фудбала и „краљица спортова“ добије своје поборнике у овој средини. Бања Врућица је, између осталог, већ одавно позната и по својим теренима за спорт и рекреацију. Од двије средње и осам централних основних школа, само она у Прибинићу нема фискултурну салу, а у новије вријеме спортски полигони изграђени су и у многим нашим селима.

Дакле, инфраструктура неопходна за развој и масовно бављење спортом, је ту. Потребна је само покретачка снага. За њено проналажење и активирање можда би се требало присјетити некадашњег пројекта малих олимпијских игара којим су биле обухваћене све основне школе, или, пак, сеоских партизанских игара које су, осим масовности, красила и вриједна спортска и резултатска остварења.

IV МЕХАНИЗМИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ

Да би се квалитетно планирала и успјешно реализовала дугорочна општинска стратегија за младе, кроз овај пројекат неопходно је обезбиједити и учинити активним слједеће механизме и субјекте омладинске политике:

а) Референт за младе (самостални стручни сарадник за младе) – лице запослено у локалној управи које је и стручно оспособљено и генерацијски мотивисано да извршава задатке и проводи циљеве омладинске политике.

б) Управљачки комитет за младе – савјетодавни орган начелника општине у који су укључени представници различитих одјељења у општинској административној служби, институција које раде са младима и представници младих. Њихов задатак је да надгледају процес реализације омладинске политике и дају препоруке за његову бржу и бољу примјену.

в) Комисија за питања младих – радно тијело Скупштине општине у чији састав поред одборника улазе и представници омладинских организација.

г) Савјет младих општине Теслић – координационо тијело у које улазе представници сви омладинских организација које су регистроване и дјелују на подручју општине. Преко њега се остварује неопходна сарадња, међусобна координација и заједнички интерес омладинских организација, те успоставља партнерски однос младих са органима власти на локалном новоу.

д) Новчана средства – Најважнији корак за реализацију омладинске политике је обезбјеђење довољно средстава у општинском буџету и из других извора, за реализацију конкретних програма. Осим тога, неопходно је донијети одлуку по којој се расподјела буџетских средстава за финансирање омладинских пројеката може вршити само на основу конкурса.

V ОПШТИ ПРАВЦИ И ЦИЉЕВИ ДЈЕЛОВАЊА ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА

ОБЛАСТ: ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

- Стратешки циљ 1: Развој људских ресурса у складу са потребама заједнице,
Стратешки циљ 2: Подршка развоју предузетништва младих.

ОБЛАСТ: ОБРАЗОВАЊЕ

- Стратешки циљ 1: Усклађивање образовних програма и политике уписа ученика у средњим школама са захтјевима тржишта рада,
Стратешки циљ 2: Политика стипендирања више као развојна, а мање социјална категорија.

ОБЛАСТ: СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

- Стратешки циљ 1: Смањење и превенција алкохолизма међу младима,
Стратешки циљ 2: Здравствено просвећивање и унапређење репродуктивног здравља младих,
Стратешки циљ 3: Превенција и смањење пушења међу младима,
Стратешки циљ 4: Превенција наркоманије,
Стратешки циљ 5: Превенција полно преносивих болести.

ОБЛАСТ: КУЛТУРА

- Стратешки циљ 1: Институционална подршка развоју културе,
Стратешки циљ 2: Субвенционисање младих у умјетничком изражавању.

ОБЛАСТ: СПОРТ И СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ

- Стратешки циљ 1: Стварање материјалних и кадровских претпоставки за развој рекреативног спорта,
Стратешки циљ 2: Информативно-пропагандна популаризација спорта међу младима,
Стратешки циљ 3: Кадровско јачање, квалитетнији рад и бољи резултати у спортским организацијама,
Стратешки циљ 4: Унапређење наставе физичке културе у школама,
Стратешки циљ 5: Спортске активности и организација такмичења међу сеоском и школском омладином.

ОБЛАСТ: ИНФОРМИСАЊЕ И ПОЛИТИЧКО ОДЛУЧИВАЊЕ

- Стратешки циљ 1: Већа заступљеност младих и њихове проблематике у медијима,**
- Стратешки циљ 2: Реализовати и стално одржавати пројекат „Омладинске инфо тачке“,**
- Стратешки циљ 3: Подршка младим особама са инвалидитетом и посебним потребама,**
- Стратешки циљ 4: Јачање улоге породице у развоју друштва,**
- Стратешки циљ 5: Популаризација и промовисање цивилног сектора међу младима.**

VI ПЛАН ДЈЕЛОВАЊА

ОБЛАСТ: ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

Стратешки циљ 1: Развој људских ресурса у складу са потребама заједнице

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Обука и оспособљавање младих предузетника за израду бизнис планова	- Удружење предузетника, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ
2.	Развој способности за запошљавање (<i>обука за рад на рачунарима, курсеви енглеског језика, израда CV, интервју за посао...</i>)	- Савјет младих, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.	2009- 2012.	2009.	2.000 КМ
				2010.	2.000 КМ
				2011.	2.000 КМ
				2012.	2.000 КМ
				2009-2012.	8.000 КМ
3.	Обука младих за покретање и вођење властитог бизниса (<i>маркетинг, финансије, пословно планирање...</i>)	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности. - НВО - Савјет младих.	2010- 2012.	2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	3.000 КМ
4.	Обука младих из области пружања туристичких услуга (<i>обука за туристичког водича, сеоски туризам...</i>)	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности. - Савјет младих.	2011- 2012.	2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	2.000 КМ

Стратешки циљ 2: Подршка развоју предузетништва младих

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Смањење комуналних и других трошкова који су у надлежности општине младим предузетницима	- Скупштина општине, - Надлежна одјељења општинске административне службе.	2009- 2012.	2009.	
				2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	
2.	Избор предузетника године	- Удружење предузетника, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.	2009- 2012.	2009.	2.000 КМ
				2010.	2.000 КМ
				2011.	2.000 КМ
				2012.	2.000 КМ
				2009-2012.	8.000 КМ

ОБЛАСТ: ОБРАЗОВАЊЕ

Стратешки циљ 1: Усклађивање образовних програма и политике уписа ученика у средњим школама са захтјевима тржишта рада

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Анализа бројног стања, старосне и образовне структуре незапослених лица у општини Теслић	- Биро за запошљавање, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Савјет младих.	2009- 2012.	2009.	
				2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	
2.	Информативно-пропагандна кампања везана за упис у средње школе, међу ученицима завршних разреда основних школа	- Савјет младих, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности. - Школе, - Савјети ученика и родитеља.	2009- 2012.	2009.	
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	3.000 КМ
3.	Боља међусобна координација средњих школа и локалних органа власти у процесу доношења плана уписа ученика	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности. - Директори школа, - Савјет младих.	2010- 2012.	2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	

Стратешки циљ 2: Политика стипендирања више као развојна, а мање социјална категорија

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Планирање и обезбјеђивање средстава у општинском буџету за стипендирање студената	- Скупштина општине, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Одјељење за финансије.	2009- 2012.	2009.	160.000 КМ
				2010.	170.000 КМ
				2011.	180.000 КМ
				2012.	190.000 КМ
				2009-2012.	700.000 КМ
2.	Измјена одлуке о стипендирању у којој ће доћи до изражаја потребе локалне власти да обезбиједи неопходне стручне и дефицитарне кадрове, те бити раздвојена стимулативна од социјалне функције стипендирања	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Скупштина општине.	2010- 2012.	2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	
				3.	Стимулативно награђивање ученика генерација у основним и средњим школама
2011.	10.000 КМ				
2012.	10.000 КМ				
2009-2012.	30.000 КМ				

ОБЛАСТ: СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Стратешки циљ 1: Смањење и превенција алкохолизма међу младима

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Израдити оперативне планове о активностима на локалном нивоу за превенцију алкохолизма и именовати носиоце активности. Промоција превентивних активности у локалној заједници (<i>медији и интернет</i>)	- Дом здравља, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Заинтересоване НВО и медији.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ

Стратешки циљ 2: Здравствено просвећивање и унапређење репродуктивног здравља младих

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Израдити оперативне планове о активностима на локалном нивоу за унапређење репродуктивног здравља младих и именовати носиоце активности. Промоција превентивних активности у локалној заједници (<i>медији и интернет</i>)	- Дом здравља, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Заинтересоване НВО и медији.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ

Стратешки циљ 3: Превенција и смањење пушења међу младима

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Израдити оперативне планове о активностима на локалном нивоу за превенцију и смањење пушења међу младима и именовати носиоце активности. Промоција превентивних активности у локалној заједници (<i>медији и интернет</i>)	- Дом здравља, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Заинтересоване НВО и медији.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ

Стратешки циљ 4: Превенција наркоманије

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Израдити оперативне планове о активностима на локалном нивоу за превенцију наркоманије и именовати носиоце активности. Промоција превентивних активности у локалној заједници (<i>медији и интернет</i>)	- Дом здравља, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Заинтересоване НВО и медији.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ

Стратешки циљ 5: Превенција полно преносивих болести

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Израдити оперативне планове о активностима на локалном нивоу за превенцију полно преносивих болести и именовати носиоце активности. Промоција превентивних активности у локалној заједници (<i>медији и интернет</i>)	- Дом здравља, - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Заинтересоване НВО и медији.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ

ОБЛАСТ: КУЛТУРА

Стратешки циљ 1: Институционална подршка развоју културе

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Доношење одговарајућих одлука и оснивање јавне установе за културу општине Теслић	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Скупштина општине.	2010.		
2.	Именовање представника младих у Савјет за културу	- Савјет младих, - Скупштина општине.	2009.		

Стратешки циљ 2: Субвенционисање младих у умјетничком изражавању

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Формирање стручне комисије за вредновање културног стваралаштва, састављене од културних радника, представника младих и представника Административне службе општине Теслић.	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Савјет за културу, - Скупштина општине.	2009.		
2.	Усвајање годишњег плана субвенционисања пројеката младих у умјетничком изражавању	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Савјет за културу, - Скупштина општине.	2009- 2012.		
3.	Расписивање конкурса и избор пројеката из области умјетничког изражавања.	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Стручна комисија.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ

ОБЛАСТ: СПОРТ И СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ

Стратешки циљ 1: Стварање материјалних и кадровских претпоставки за развој рекреативног спорта

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	У сарадњи са школама и спортским организацијама обезбиједити коришћење њихових физкултурних сала и спортских терена у рекреативне сврхе	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - Школски одбори, - Спортске организације.	2009- 2012.	2009.	
				2010.	10.000 КМ
				2011.	10.000 КМ
				2012.	10.000 КМ
				2009-2012.	30.000 КМ
2.	Сачинити спискове младића и дјевојака заинтересованих за рекреацију	- Савјет младих.	2009- 2012.	2009.	
				2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	
3.	Ангажовањем наставника физичке културе и спортских тренера, формирати тимове за рекреацију	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности. - Директори школа, - Савјет младих.	2010- 2012.	2010.	10.000 КМ
				2011.	10.000 КМ
				2012.	10.000 КМ
				2009-2012.	30.000 КМ

Стратешки циљ 2: Информативно-пропагандна популаризација спорта међу младима

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Провести пропагандну кампању међу ученицима основних и средњих школа о потреби бављења спортом	- Савјет младих, - Медији.	2009- 2012.	2009.	1.000 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	4.000 КМ
2.	Промоција спортско-рекреативних садржаја путем медија	- Савјет младих, - Медији.	2010- 2012.	2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	
3.	Организовање рекреативно-такмичарских спортских манифестација као превентивних мјера девијантном понашању младих	- Савјет младих, - Школе.	2010- 2012.	2010.	3.000 КМ
				2011.	3.000 КМ
				2012.	3.000 КМ
				2009-2012.	9.000 КМ
4.	Округли сто о актуелним темама које се тичу спортског живота младих у општини Теслић	- Савјет младих, - Савјет за спорт.	2010- 2012.		

Стратешки циљ 3: Кадровско јачање, квалитетнији рад и бољи резултати у спортским организацијама

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Организовање стручних савјетовања и семинара за оспособљавање тренера у појединим спортским гранама	- Савјет за спорт, - Спортске организације.	2009- 2012.	2009.	2.500 КМ
				2010.	2.500 КМ
				2011.	2.500 КМ
				2012.	2.500 КМ
				2009-2012.	10.000 КМ

Стратешки циљ 4: Унапређење наставе физичке културе у школама,

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Организовање и омасовљење спортских секција у свим основним и средњим школама	- Савјет за спорт, - Школе, - Спортске организације.	2009- 2012.	2009.	
				2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	

Стратешки циљ 5: Спортске активности и организација такмичења међу сеоском и школском омладином.

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Мале олимпијске игре ученика основних и средњих школа	- Савјет за спорт, - Школе, - Спортске организације.	2010- 2012.	2010.	5.000 КМ
				2011.	5.000 КМ
				2012.	5.000 КМ
				2009-2012.	15.000 КМ
2.	Спортски сусрети сеоске омладине	- Савјет за спорт, - Мјесне заједнице, - Спортске организације.	2010- 2012.	2010.	10.000 КМ
				2011.	10.000 КМ
				2012.	10.000 КМ
				2009-2012.	30.000 КМ
2.	Прикупљање средстава од спонзора	- Савјет за спорт, - Савјет младих.	2010- 2012.	2010.	10.000 КМ
				2011.	10.000 КМ
				2012.	10.000 КМ
				2009-2012.	30.000 КМ

ОБЛАСТ: ИНФОРМИСАЊЕ И ПОЛИТИЧКО ОДЛУЧИВАЊЕ

Стратешки циљ 1: Већа заступљеност младих и њихове проблематике у медијима

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Организовање прес-конференција о актуелним проблемима младих у општини Теслић	- Савјет младих, - Локални медији.	2009- 2012.	2009.	
				2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	
2.	На локалним електронским медијима организовати седмичне емисије посвећене проблемима младих	- Савјет младих, - Локални медији.	2009- 2012.	2009.	500 КМ
				2010.	1.000 КМ
				2011.	1.000 КМ
				2012.	1.000 КМ
				2009-2012.	3,500 КМ

Стратешки циљ 2: Реализовати и стално одржавати пројекат „Омладинске инфо тачке“

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Израда четири огласне плоче и њихово постављање на одговарајућим локацијама у граду и центрима проналажење Блатнице, Прибинића и Чечаве	- Савјет младих, - Одјељење за стамбено-комуналне дјелатности.	2009- 2012.	2009.	2.000 КМ
				2010.	
				2011.	
				2012.	
				2009-2012.	2.000 КМ
2.	Припрема садржаја и уређивање инфо-тачака у граду и три сеоска мјесна центра, које младима пружају актуелене информације из различитих области живота и рада	- Савјет младих.	2010- 2012.	2009.	500 КМ
				2010.	500 КМ
				2011.	500 КМ
				2012.	500 КМ
				2009-2012.	2.000 КМ

Стратешки циљ 3: Подршка младим особама са инвалидитетом и посебним потребама

Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Дефинисање критеријума и обезбјеђење ставке за финансирање удружења лица са онеспособљењем и посебним потребама, у општинском буџету	- Удружења лица са ПП, - Центар за социјални рад, - Одјељење за финансије.	2009- 2012.	2009.	5.000 КМ
				2010.	10.000 КМ
				2011.	10.000 КМ
				2012.	10.000 КМ
				2009-2012.	35.000 КМ

2.	Израда прилазних рампи важнијим институцијама	- Одјељење за стамбено-комуналне дјелатности.	2010- 2012.	2009.	500 KM
				2010.	500 KM
				2011.	500 KM
				2012.	500 KM
				2009-2012.	2.000 KM
Стратешки циљ 4: Јачање улоге породице у развоју друштва					
Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Промовисање значаја породице улоге породичног живота у развоју и васпитању младих	- Центар за социјални рад, - Школе, - Заинтересоване НВО.	2009- 2012.	2009.	1.000 KM
				2010.	1.000 KM
				2011.	1.000 KM
				2012.	1.000 KM
				2009-2012.	4.000 KM
2.	Формирање општинског удружења родитеља са четворо и више дјеце	- Центар за социјални рад, - Заинтересоване НВО.	2009.	2009.	500 KM
				2009-2012.	500 KM
Стратешки циљ 5: Популаризација и промовисање цивилног сектора међу младима					
Редни број	Активност / мјера	Носилац / партнер	Вријеме реализације	Потребна средства	
				Година	Износ
1.	Формирање координационог тијела невладиних организација општине Теслић	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, - НВО.	2009.		
2.	Сарадња Савјета младих и координационог тијела невладиних организација	- Савјет младих, - Координациони тијело НВО.	2009- 2012.		

VII ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН
(ПРЕГЛЕД ПОТРЕБНИХ СРЕДСТАВА ПО ОБЛАСТИМА И ГОДИНАМА)

ОБЛАСТ	СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ГОДИНА				УКУПНО
		2009.	2010.	2011.	2012.	
ЗАПОШЉАВАЊЕ	Стратешки циљ 1	3.000 KM	4.000 KM	5.000 KM	5.000 KM	17.000 KM
	Стратешки циљ 2	2.000 KM	2.000 KM	2.000 KM	2.000 KM	8.000 KM
	УКУПНО	5.000 KM	6.000 KM	7.000 KM	7.000 KM	25.000 KM
ОБРАЗОВАЊЕ	Стратешки циљ 1		1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	3.000 KM
	Стратешки циљ 2	160.000 KM	180.000 KM	190.000 KM	200.000 KM	700.000 KM
	УКУПНО	160.000 KM	181.000 KM	191.000 KM	201.000 KM	733.000 KM
СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА	Стратешки циљ 1	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	4.000 KM
	Стратешки циљ 2	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	4.000 KM
	Стратешки циљ 3	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	4.000 KM
	Стратешки циљ 4	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	4.000 KM
	Стратешки циљ 5	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	4.000 KM
	УКУПНО	5.000 KM	5.000 KM	5.000 KM	5.000 KM	20.000 KM
КУЛТУРА	Стратешки циљ 1					
	Стратешки циљ 2	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	1.000 KM	4.000 KM

	УКУПНО	1.000 КМ	1.000 КМ	1.000 КМ	1.000 КМ	4.000 КМ
ОБЛАСТ	СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ГОДИНА				УКУПНО
		2009.	2010.	2011.	2012.	
<i>СПОРТ И СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ</i>	Стратешки циљ 1		20.000 КМ	20.000 КМ	20.000 КМ	60.000 КМ
	Стратешки циљ 2	1.000 КМ	4.000 КМ	4.000 КМ	4.000 КМ	13.000 КМ
	Стратешки циљ 3	2.500 КМ	2.500 КМ	2.500 КМ	2.500 КМ	10.000 КМ
	Стратешки циљ 5		25.000 КМ	25.000 КМ	25.000 КМ	75.000 КМ
	УКУПНО	3.500 КМ	51.500 КМ	51.500 КМ	51.500 КМ	158.000 КМ
<i>ИНФОРМИСАЊЕ И ПОЛИТИЧКО ОДЛУЧИВАЊЕ</i>	Стратешки циљ 1	500 КМ	1.000 КМ	1.000 КМ	1.000 КМ	3.500 КМ
	Стратешки циљ 2	2.500 КМ	500 КМ	500 КМ	500 КМ	4.000 КМ
	Стратешки циљ 3	5.500 КМ	10.500 КМ	10.500 КМ	10.500 КМ	37.000 КМ
	Стратешки циљ 4	1.500 КМ	1.000 КМ	1.000 КМ	1.000 КМ	4.500 КМ
	УКУПНО	10.000 КМ	13.000 КМ	13.000 КМ	13.000 КМ	49.000 КМ
ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА УКУПНО	184.500 КМ	257.500 КМ	268.500 КМ	278.500 КМ	989.000 КМ	

VIII ЗАКЉУЧАК

Усвајањем омладинске политике локална власт показује само добру вољу и најављује намјеру да мијења свој однос према будућности, а њена персонификација су управо млади. Међутим, без обзира каква буде сама стратегија и колика ће се средства за њену реализацију предвидјети у општинском буџету, то неће осјетније поправити незавидни друштвени положај младих у Теслићу, уколико они сами не искажу жељу за тим, уколико не наступе као политички свјесна и друштвено одговорна снага и не покрену пријекто потребни процес промјена. На жалост, сам начин на који је креиран нацрт овог документа и доста алџав и површан однос оних који би по логици ствари требало да буду највише заинтересовани за његово доношење, не даје баш пуно разлога за оптимизам. Ипак, не треба бити престрог судија. Јер, можда је у први мах испољена индолентност младих, на неки начин израз њиховог протеста због стања у коме се налазе. Можда је то само затишје пред буру, мали предак пред великим искорак, сјенка над свјетлошћу која тек треба да засија на крају тунела.

Овај документ представља први корак на путу успостављања партнерског односа између локалне власти и циљне групе грађана, коју чине млади узраста од 15 до 30 година. То је пројекат који треба да пробуди наду и нараштајима који долазе да понуди бар мало свјетлију перспективу и живот који ће макар и за нијансу бити љепши од досадашњег. Да ли је и у којој мјери остварив тај и такав циљ, питање на које долазеће вријеме тек треба да да одговор. У потрагу за њима нужно је укључити све релевантне факторе, међу којима посебну и, чини се, најважнију улогу треба да добију омладинске структуре ове општине. Умјесто да буду скуп уситњених, разједињених, а често и међусобно супротстављених организација, оне треба да прерасту у јединствен омладински покрет, савез способан да поведе и побједоносно оконча битку за битно другачији положај младих у овој средини. Тај пут је и тежак и дуготрајан и сигурно је да, чак и кад би се реализовало све што је планирано у овом стратешком документу за младе, тих неколико година не би биле довољно широк временски простор у коме би млади могли да превазиђу бројне нагомилане проблеме и пронађу излаз из стања потпуне друштвене апатије.

Приређивач